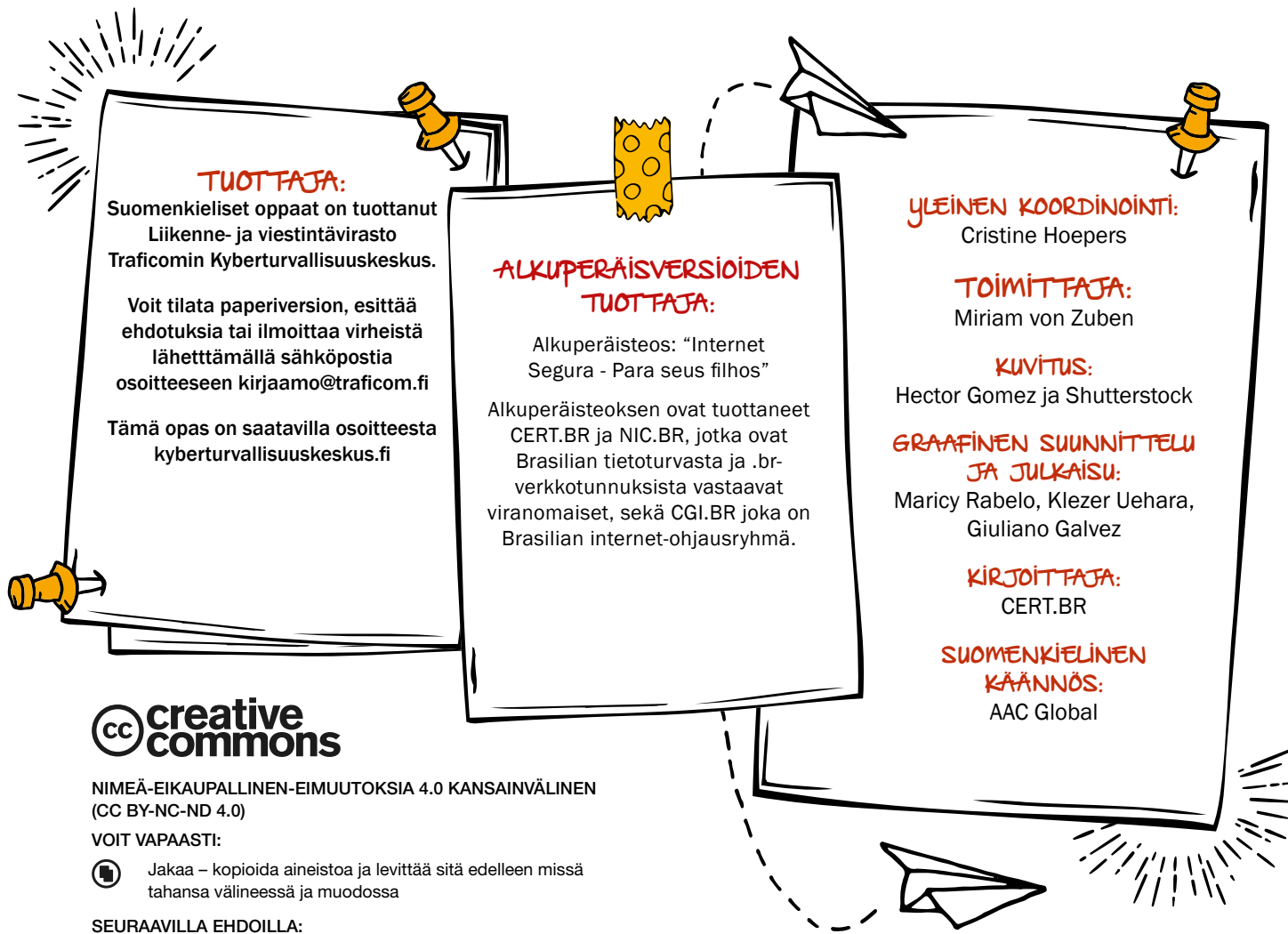

TURVALLISESTI NETISSÄ

OHJEITA LASTEN VANHEMMILLE

OSALLISTUMISESI ON ERITTÄIN TÄRKEÄÄ!

NIMEÄ-EIKAUPALLINEN-EIMUUTOKSIA 4.0 KANSAINVÄLINEN (CC BY-NC-ND 4.0)

VOIT VAPAASTI:

- Jakaa – kopioida aineistoa ja levittää sitä edelleen missä tahansa välineessä ja muodossa

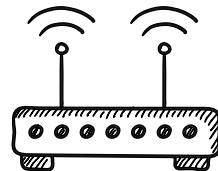
SEURAAVILLA EHDOLLA:

- NIMEÄ**
Sinun on mainittava lähde asianmukaisesti, tarjottava linkki lisenssiin sekä merkittävä, mikäli olet tehnyt muutoksia. Voit tehdä yllä olevan millä tahansa kohtuullisella tavalla, mutta et siten, että annat ymmärtää lisenssinantajan suosittelavan sinua tai teoksen käyttöäsi.

- EI-KAUPALLINEN**
Et voi käyttää aineistoa kaupallisiin tarkoituksiin.

- EI MUUTOKSIA**
Jos remiksaat tai muokkaat aineistoa taikka luot sen pohjalta uusia aineistoja, et voi jakaa tällaista muunneltua aineistoa.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.fi>

SUOJELE LASTASI

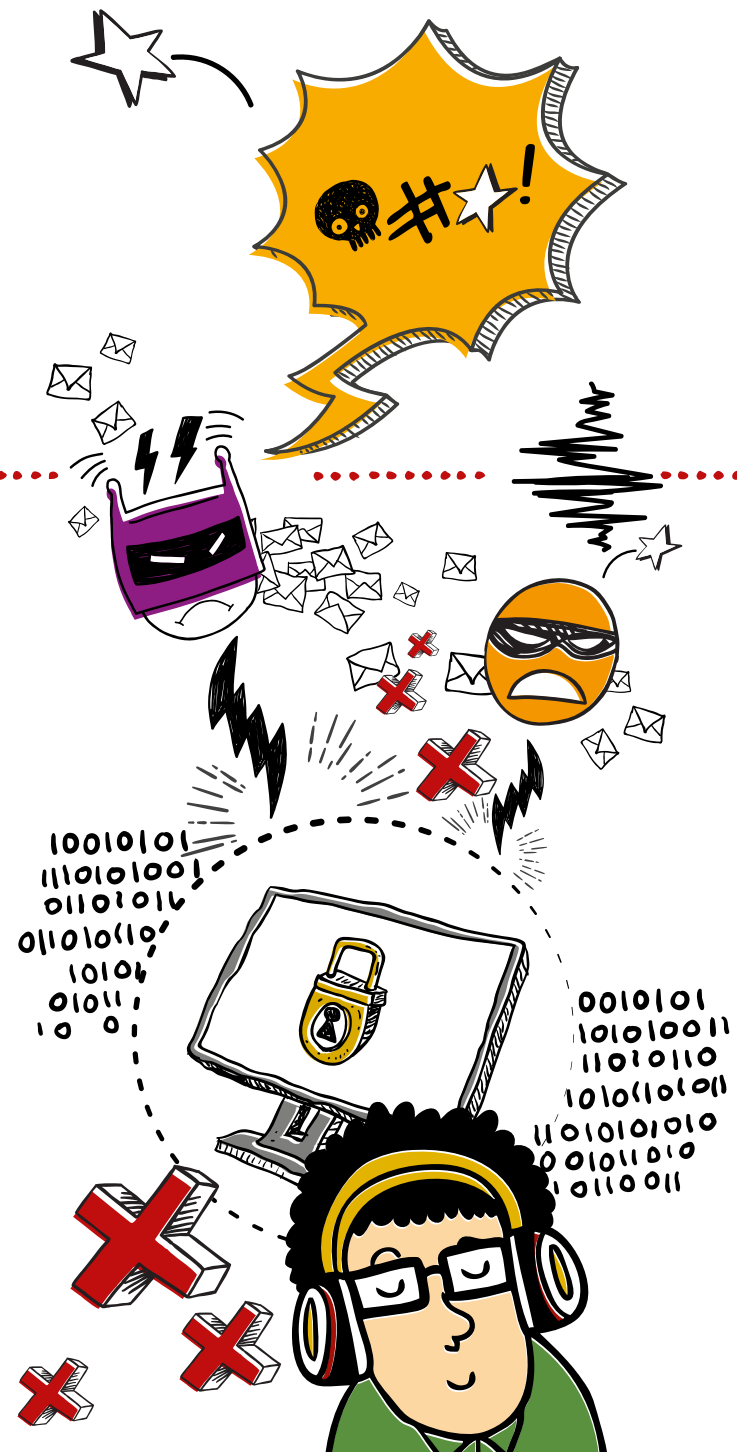
OPETA HÄNTÄ KÄYTTÄMÄÄN NETTIÄ TURVALLISESTI

Kerro lapsellesi netin vaaroista samalla tavoin kuin olet todennäköisesti neuvonut häntä olemaan juttelematta vieraille ihmisille, katsomaan molempiin suuntiin tietä ylittäessään ja ottamatta vastaan makeisia vierailta ihmisiltä.

Miten neuvon lastani? **PARAS TAPA TORJUA RISKEJÄ ON LISÄTÄ LAPSEN TIETÄMYSTÄ.** Lapsesi osaa välttyä vaaroilta, kun hän ymmärtää ne paremmin.

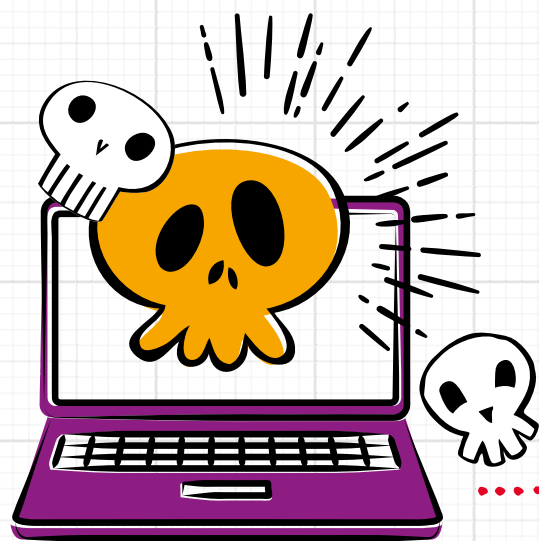
Siksi olemme laatineet oppaan "**TURVALLISESTI NETISSÄ**", joka sisältää hauskoja vinkkejä, joiden avulla lapset voivat oppia suojaamaan vaaroilta. Opas on saatavilla osoitteessa **KYBERTURVALLISUUSKESKUS.FI.**

On tärkeää, että koko perhe osallistuu tähän oppimisprosessiin. Sen vuoksi olemme laatineet myös tämän täydentävän oppaan, jonka vinkkien ja ehdotusten avulla vanhemmat ja huoltajat voivat opettaa lastansa käyttämään nettiä turvallisemmin ja hyödyntämään vielä paremmin kaikkia internetin tarjoamia mahdollisuuksia.

ON SYYTÄ TIETÄÄ RISKIT

Internetin hyvät puolet ovat kiistatonta ja jo melko hyvin tiedossa. Internet tarjoaa meille päivittäin uusia mahdollisuuksia, ja tiedämme, että paljon on vielä tulossa. Unohtamatta kaikkia internetin lapsellesi tarjoamia hyviä puolia on tärkeää muistaa, että internet ei ole ainoastaan virtuaalinen paikka, vaan sen käyttöön liittyy riskejä, jotka sinun on tiedettävä.

 Liiallinen netinkäyttö voi vaarantaa lapsesi fyysisen ja henkisen terveyden, heikentää koulumenestystä ja vaikuttaa hänen sosiaaliseen elämäänsä.

 Jotkut henkilöt käyttävät hyväkseen internetin luomaa valheellista mielikuvaa anonyymiteetistä lähestyäkseen lapsia ja tehdäkseen lapsiin liittyviä rikoksia, joita ovat esimerkiksi seksuaalinen hyväksikäyttö, kiristäminen, lapsiporno ja sieppaaminen.

 Netissä surffatessaan lapsesi voi nähdä sopimatonta, valheellista, vaillinaista tai loukkaavaa sisältöä, kuten juoruja, ketjukirjeitä, pornoa ja väkivaltaa. Tällaisen sisällön suodattaminen edellyttää kriittistä ajattelua, eikä lapsesi ole iästään tai kypsyydestään riippuen vielä välttämättä valmis siihen.

 Lapsesi henkilötietojen levittäminen voi vaarantaa hänen yksityisyytensä. Lisäksi myös lapsi itse voi julkaista tietoja, jotka vaarantavat hänen perheensä ja kavereidensa yksityisyyden.

 Lapsestasi otetuista valokuvista tai videoista voi tulla viraali-ilmiöitä, mikä voi tehdä lapsesta nopeasti "nettijulkiksen" ja altistaa hänet äärimmäiselle tarkkailulle sekä myös asettaa hänet naurunalaiseksi.

 Nettiin ladatut asiat voivat levitä nopeasti, ja niitä on vaikea poistaa. Lapsesta ottamasi valokuvat ja videot voivat olla saatavilla vielä silloinkin, kun hän on jo kasvanut aikuiseksi.

 Lapsesi voi joutua nettikiusaamisen uhriksi tai häntä voidaan syyttää nettikiusaamisesta, jos hän julkaisee tai jakaa koulutoveriaan häpäiseviä ja nolaavia valokuvia, videoita tai viestejä tai tykkää niistä netissä.

 Lasten persoonallisuus on vasta muotoutumassa, eivätkä he ole vielä henkisesti kypsiä, joten he eivät osaa käsitellä muiden arvostelua, torjuntaa tai halveksuntaa. Lapsista julkaistut valokuvat voivat luoda heissä odotuksia siitä, miten kuvat otetaan vastaan, ja heistä voi olla turhauttavaa, jos valokuvista ei "tykätä" nopeasti tai jos niistä kirjoitetaan kielteisiä ja ennakkoluuloisia kommentteja.

 Lapsesi käyttämät laitteet voivat saastua haittaohjelmista, minkä seurauksena tietoja voi hävitä ja ulkopuoliset tahot voivat saada luvatta käsiinsä esimerkiksi henkilötietoja.

ÄLÄ OLE ROISTO

JOTKIN LASTEN INTERNETISSÄ KOHTAAMAT RISKIT OVAT SEURAUSTA SIITÄ, ETTÄ OMA PERHE — YLEENSÄ VILPITTÖMÄSTI JA VAAROISTA TIETÄMÄTTÄ — PALJASTAA HEISTÄ LIIKAA ASIOITA.

OLETKO JO LUONUT PROFIILIN LAPSESI NIMELLÄ?

Jotkut vanhemmat luovat profiileja lastensa nimissä ja julkaisevat asioita toisinaan jopa niin, että näyttää siltä, että ne olisivat lasten itsensä julkaisemia. Voi olla, että lapsi ei ole vielä edes syntynyt, mutta hänellä on jo profiili sosiaalisessa mediassa. Oletko ajatellut, miltä lapsesta tuntuu lukea mieliteitoja, joita hän ei ole esittänyt? Miten on mahdollista erottaa tulevaisuudessa lapsen omat julkaisut jonkun toisen hänen nimensä julkaisemista asioista?

MUISTA, ETTÄ JOISSAKIN SOSIAALISEN MEDIAN PALVELUISSA ON MÄÄRITELTY VÄHIMÄISIKÄ TIILIN LUOMISTA VARTEN. Jos lapsille esimerkkinä toimivat vanhemmatkaan eivät noudata sääntöjä, miten he voivat vaatia sitä myöhemmin lapsiltaan.

ONKO SINULLA TAPANA JULKAISTA VIESTEJÄ LAPSESTASI NETISSÄ?

Yksityisiä ja perheen sisäisiä asioita ei tarvitse julkaista internetissä. Pyri kunnioittamaan lapsesi yksityisyyttä, yksilöllisyyttä ja intymiteettiä. Lapsella on oltava oikeus kieltäytyä häntä koskevien asioiden julkaisemisesta ja rakentaa oma tilansa internetissä sitä mukaa, kun hänen persoonallisuutensa kypsyy ja hän oppii käyttämään eri teknologioita.

Vältä julkaisemasta viestejä, joissa kutsut lastasi lempinimillä, joita käytätte vain keskenänne, tai joissa kohtelet häntä pikkulapsena. Älä riitele äläkä moiti lasta julkisesti netissä. Keskustele asiasta lapsesi kanssa ennen kuin julkaiset valokuvan tai muuta sisältöä perheestänne. Muista, että internet on julkinen paikka ja että vanhan sanonnan mukaan ”likapyykki pestään kotona”.

ONKO SINULLA TAPANA JULKAISTA VALOKUVIA JA VIDEOITA LAPSESTASI?

Oletko jo pysähtynyt miettimään, missä määrin sinulla on oikeus paljastaa lapsestasi yksityisiä asioita? Missä määrin lapsella on oikeus kieltää vanhempiaan julkaisemaan asioita itsestään? Minkä ikäisestä alkaen lapsella on oikeus omaan yksityisyyteensä?

Sinun mielestäsi ”söpöiltä” vaikuttavat asiat voivat tuntua hänestä ahdistavilta, ja niillä voidaan jopa kiusata lastasi. Muista, että perheen asiat ovat yksityisiä asioita.

Valokuva lapsestasi kylpemässä tai leikkimässä rannalla alasti tai puolialastomana voi olla sinusta viaton, mutta pedofiiliverkostot voivat käyttää samaa valokuvaa lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyviin kaupallisiin tarkoituksiin. **ÄLÄ SIIS JAA VALOKUVIA, JOISSA LAPSESI ESIINTYVÄ VÄHÄPUKEISENA.**

Lapsen asioista kertominen (opiskelupaikka, hänen suorittamansa kurssit ja paikat, joissa hänellä on tapana käydä) voi asettaa hänet vaaraan joutua siepatuksi. Ulkomailla uutisissa on kerrottu monista lasten sieppauksista, jotka on suunniteltu sosiaalisesta mediasta saatujen tietojen avulla. **VÄLTÄ SIIS JULKAISEMASTA VALOKUVIA, JOTKA PALJASTAVAT LAPSESI TAVALLISET LIIKKEET.**

Sen lisäksi on olemassa ”digitaalisia sieppaajia”, jotka käyttävät lasten oikeita tietoja luodakseen valheellisia profiileja ja keskustellakseen muiden henkilöiden kanssa. Joissakin tapauksissa he jopa kommentoivat ja jakavat valokuvia aivan kuin he olisivat lasten oikeat vanhemmat. Kuvittele, miltä sinusta tuntuisi nähdä, että lapsesi valokuvia, nimiä ja muita tietoja käytettäisiin tällä tavalla.

Välttyäksesi näiltä sinun on oltava varovainen, **KEITÄ VIERAITA IHMISIÄ HYVÄKSYT SOSIAALISIIN VERKOSTOIHISI, JA MÄÄRITETTÄVÄ YKSITYISYYSASETUKSET SEN RAJOITTAMISEKSI, KETKÄ VOIVAT NÄHDÄ JULKAISUJASI.** Harkitse muita vaihtoehtoja sisältöjen jakamiseksi perheesi kanssa. Sellaisia voivat olla viestisovellukset, videopuhelut tai vaikkapa tulostetut valokuva-albumit.

AUTA LASTASI SUOJAUTUMAAN

APUSI ON ERITTÄIN TÄRKEÄÄ. TUTUSTU MUUTAMIIN VINKKEIHIN, MITEN VOIT OPETTAA LASTASI KÄYTTÄMÄÄN NETTIÄ TURVALLISEMMIN.

NÄYTÄ ESIMERKKIÄ

Vanhemmat ovat usein lastensa tärkeimpiä esikuvia, joten on luonnollista, että lapset omaksuvat vanhempiensa tapoja ja asenteita. **NEUVOMINEN EI KUITENKAAN AUTA, JOS ASEENTEET EIVÄT VASTAA SANOTTUA.**

Mieti surffaatko netissä syödessäsi, vilkuiletko sosiaalista mediaa lapsesi kanssa jutellessasi? Onko sinulla aikaa lähellä sähköposteja, vaikka et ehdi leikkiä lapsesi kanssa?

Voitko vaatia lapseltasi tietynlaista käytöstä, jos et itse näytä esimerkkiä? Lapsesi tulee todennäköisesti toimimaan samalla tavoin kuin sinä.

KESKUSTELE ROHKEASTI

Internetin käytön kieltäminen lapseltasi ei auta, sillä hän voi käyttää sitä salaa. Yleisesti ottaen kiellot luovat konflikteja ja vaikeuttavat vuoropuhelua. Siksi sinun on oltava läsnä lapsesi elämässä, keskusteltava hänen kanssaan internetin tarjoamista erilaisista mahdollisuuksista ja annettava hänen kertoa omista kokemuksistaan. Keskustele mistä hän pitää tai ei pidä, mitkä ovat hänen suosikkisivustojaan tai pelejään netissä ja keiden kanssa ja millä tavoin hän keskustelelee. Auta myös lastasi ratkaisemaan häntä askarruttavia kysymyksiä. Tällä tavoin voit osoittaa, että välillänne voi käydä avointa keskustelua.

Kun osoitat olevasi kiinnostunut lapsesi asioista, sinun on myös helpompi huomata, jos he tarvitsevat apua, heillä on jokin ongelma tai heitä vaivaa jokin asia. **INTERNETISSÄ SURFFAAMINEN YHDESSÄ LAPSESI KANSSA VOI OLLA HYVIN HAUSKAA JA OPETTAVAISTA.**

Kannusta lastasi kertomaan sinulle, jos hän on kohdannut netissä epämiellyttäviä asioita. Voit auttaa häntä siinä kertomalla erilaisia esimerkkitilanteita, viittaamalla jo esiintyneisiin ongelmiin tai ottamalla puheeksi uutisissa olleita ja julkisesti kommentoituja tapauksia. Näin voit auttaa häntä ongelmien ymmärtämisessä ja seurausten tarkkailemisessa. Samalla opetat lastasi toimimaan oikein.

MUISTA, ETTÄ OPETTAVAINEN, AVOIN JA REHELLINEN VUOROPUHELU ON PARAS TAPA OPETTAA LASTASI SELVIYTYMÄÄN HAASTEISTA, JOITA HÄNELLE VOI TULLA ETEEN YHTEISKUNNAN JÄSENENÄ.

KEHOTA LASTASI SUHTAUTUMAAN VAROVAISESTI VIERAISIIN IHMISIIN.

Internet lähentää etäällä toisistaan olevia ihmisiä ja auttaa vahvistamaan ystävyysseiteitä, mutta se mahdollistaa myös yhteydenpidon tuntemattomien ihmisten kanssa. Jotkut voivat olla liikkeellä vilpittömin mielin, mutta toiset saattavat käyttää hyväkseen internetissä syntyvää valheellista tunnetta anonyymiydestä lähestyäkseen lapsia ja tehdä rikoksia tai kiusata lasta.

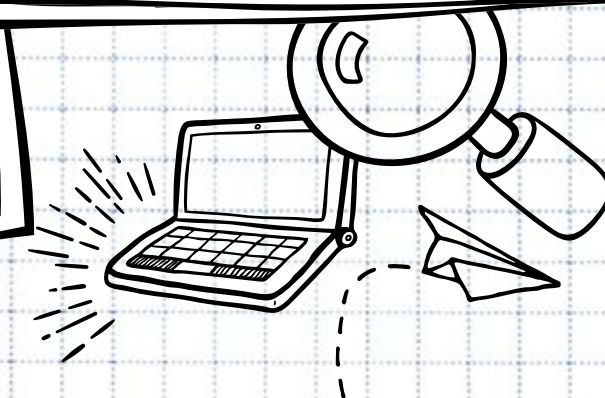
Valitettavasti monet lapset ovat johdettavissa harhaan ja päätyvät tapaamaan henkilökohtaisesti tuntemattomia ihmisiä, minkä seurauksena lapset altistuvat tietämättään suurille vaaroille. **OPETA LAPSELLESI, ETTÄ HÄN EI SAA KOSKAAN SODIA YKSIN TAPAAMISIA SELLAISTEN HENKILÖIDEN KANSSA, JOITA HÄN EI TUNNE TAI JOTKA HÄN TUNTEE VAIN NETISTÄ.**

TARKKAILE LAPSESI KÄYTTÄYTYMISTÄ

Jos kotonanne on tietokone, säilyttäkää sitä paikassa, johon on näköyhteys. Näin voit tarkkailla lapsesi toimia myös etäältä. Jos hän käyttää nettiä omilla laitteillaan, valvonta on vaikeampaa, mutta myös silloin tietyt merkit voivat auttaa sinua.

Sovellusten pienentäminen tai sulkeminen, huoneen oven sulkeminen, kännykän tai tabletin suojaaminen omineen salasanalla tai hermostuneisuus läsnä ollessasi voivat kertoa siitä, että lapsesi yrittää salata sinulta jotain ja on mahdollisesti vaarassa. Jos huomaat, että lapsesi käyttäytyy netissä salamyhkäisesti, pyydä häntä kertomaan asiasta. Tärkeintä on luottamuksellinen suhde.

KESKUSTELE JA KUUNTELE ENNEN KUIN TUOMITSET, JOTTA LAPSESI EI TARVITSE PELÄTÄ JONKIN ASIAN KERTOMISTA SINULLE.

KERRO LAPSELLESI YKSITYISYYDESTÄ

Keskustele lapsesi kanssa yksityisyyden suojelemisen tärkeydestä ja siitä, että kodin ja koulun osoitteen kaltaisia henkilökohtaisia tietoja ei pidä jakaa netissä.

OHJAA LASTASI KAVERIPIIRIN VALITSEMISESSÄ SOSIAALISISSA VERKOSTOISSA JA OPETA HÄNTÄ OLEMAAN HYVÄKSYMÄTTÄ KAVEREIKSEEN IHMISIÄ, JOTTA HÄN EI TUNNE TAI JOTKA HÄN TUNTEE VAIN ETÄISESTI. Auta lastasi määrittelemään profiilinsa asetukset niin, että hänen julkaisunsa ovat yksityisiä ja että vain hänen kaverinsa näkevät ne. Lapsen on ymmärrettävä, että internet on julkinen paikka. Kaverin kaveritkin voivat nähdä, tallentaa tai käyttää myöhemmin hyväkseen internetissä julkaistuja tietoja lapsen tietämättä.

KESKUSTELE LAPSESI KANSSA MYÖS SIITÄ, ETTÄ HÄNEN ON SUOJELTAVA MUIDEN YKSITYISYYTTÄ. Hän ei saa kertoa tietoja siitä, missä muut opiskelevat ja työskentelevät tai mitä he ovat ostaneet. On myös hyvä kysyä lupa ennen kuin julkaisee kuvia tai videoita, joissa muut ihmiset ovat tunnistettavissa.

Lasten yksityisyydestä puhuttaessa on syytä ottaa esille kysymys siitä, onko oikein, että vanhemmilla on lasten salasanat ja että vanhemmat valvovat lastensa toimia.

Tähän kysymykseen ei ole olemassa yksiselitteistä ja selkeää vastausta. Kun olit itse lapsi, et todennäköisesti pitänyt asioihisi puuttumisesta tai keskustelujesi kuuntelemisesta, mutta toisaalta riskitkään eivät ehkä olleet yhtä suuria kuin nykyisin.

Kuten varmaan tiedätkin, vanhempien luottamus voitetaan hiljalleen. Yksin netissä surffaamisen salliminen lapsille vastaa kotivaimen antamista – aluksi vanhemmat eivät halua antaa sitä lapsille, sen jälkeen he antavat avaimen erilaisten ohjeiden kera, kunnes lopulta he antavat avaimen eivätkä enää huolehdi asiasta.

Lasten toimia on siis aluksi valvottava jatkuvasti, kun taas ajan kuluessa ja lapsien oppiessa heistä tulee itsenäisiä ja he osaavat ratkaista asioita yksin. Se, milloin ja miten tämä siirtyminen tapahtuu riippuu kustakin lapsesta ja perheestä. Nettikiusaamisen uhrien oireita ovat masennus, huono itsetunto, ahdistuneisuus,

VARO NETTIKIUSAAMISTA

aggressiivisuus, pelko ja kielteiset tunteet. Heillä on myös tavallisesti koulussa pärjäämiseen liittyviä ongelmia, ja he välttelevät koulua.

OLE TARKKANA, JOS HUOMAAT LAPSESTASI TÄLLÄISIA MERKKEJÄ, JA PYRI SELVITTÄMÄÄN KOULUSTA, ONKO SIELLÄ TAPAHTUNUT JOTAKIN. Yritä keskustella lapsesi kanssa ja kannusta häntä puhumaan muille ihmisille, joihin hän luottaa, kuten isoveljelle, sedälle, serkulle tai opettajalle.

Jos lapsesi syöllistyy nettikiusaamiseen, voit joutua siitä vastuuseen lapsesi laillisena holhoojana.

KERRO LAPSELLESI, MITEN TÄRKEÄÄ ON KUNNIOITTA MUITA HENKILÖITÄ, jotta hän ei välitä eteenpäin tai luo itse tovereitaan nöyryyttävää sisältöä. Kerro myös lapsellesi, että leikilläkin on rajansa ja että mikä itsestä on leikkiä voi loukata muita. Yritä saada hänet asettumaan uhrin asemaan ja miettimään, pitäisikö hän siitä, jos joku tekisi samoin hänelle.

Monissa nettipalveluissa on määritelty käyttäjiltä vaadittu vähimmäisikä. Esimerkiksi useimpien

NOUDATA IKÄRAJOJA

sosiaalisen median palvelujen käyttämistä varten on oltava vähintään 13-vuotias.

Jos palvelussa vaadittua ikärajaa nuorempi valehtelee ikänsä tilin luomiseksi, hän altistuu erilaisille riskeille. Lapsen voidaan olla yhteydessä pahoin aikein, ja hän voi päästä käsiksi ikäiselleen sopimattomiin sisältöihin. Lisäksi vanhemmat voivat joutua vastuuseen, jos jotain pahaa tapahtuu. Myös palveluntarjoaja voi väistyä vastuusta valehtelun takia.

ASETA SÄÄNNÖT

Aseta ensimmäisistä kerroista alkaen selkeät säännöt netinkäytölle. Voit esimerkiksi sallia netinkäytön kotiläksyjen tekemisen jälkeen, ainoastaan viikonloppuisin, muutamana tuntina päivässä tai rajattuina aikoina.

OTA HUOMIOON, ETTÄ HYVIN TIUKKOJEN JA EPÄ-REALISTISTEN SÄÄNTÖJEN ASETTAMINEN EI AUTA, SILLÄ ET VOI VALVOA NIITÄ KAIKEN AIKAA. Vaikka sääntelisit netinkäyttöä lapsilukon (katso lisätietoja jäljempänä) avulla, lapset voivat löytää keinot sen kiertämiseksi, eivätkä samat rajoitukset koske heitä muilla laitteilla esimerkiksi koulussa tai kavereiden luona.

Siksi on tärkeää, että säännöt on sovittu etukäteen ja että ne ovat perusteltuja, kunnioittavat lapsen tarpeita ja suojelevat hänen fyysistä ja henkistä terveyttään.

KÄYTÄ LAPSILUKKOA

VAIKKA MIKÄÄN EI KORVAA VUOROPUHELUA JA VANHEMPIEN ARVIOINTIKYKYÄ, TEKNOLOGIAA VOIDAAN HYÖDYNTÄÄ LIITTOLAISENA, JOKA AUTTAA SUOJELEMAAN LAPSIA INTERNETIN VAAROILTA.

Lapsilukko tarkoittaa erilaisia turvatoimia, joita voi ottaa käyttöön monissa eri käyttöjärjestelmissä, sivustoissa ja laitteissa, kuten reitittimissä ja peli konsoleissa. Lapsilukon voi asentaa myös käyttämällä maksullisia tai ilmaisia sovelluksia.

Lapsilukon turvatoimet vaihtelevat sen mukaan, miten ne otetaan käyttöön. Esimerkkejä:

» **HAKUKONEET:** Voit asettaa hakukoneisiin lukittavia sisällönsuodatuksia, jotka poistavat hakutuloksista lapsille sopimatonta sisältöä.

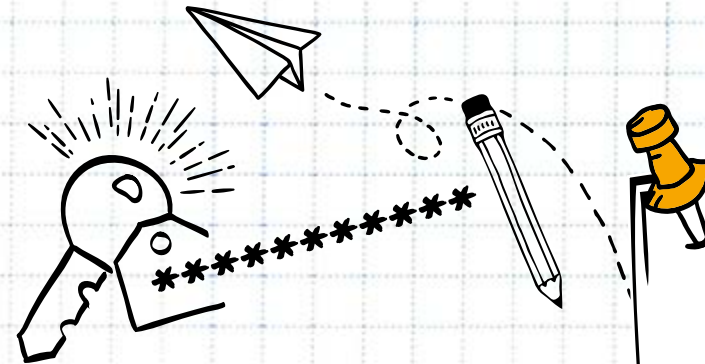
» **KÄYTTÖJÄRJESTELMÄT:** Voit rajoittaa sivustoja, joilla lapset voivat (tai eivät voi) vieraillla, lasten käytettävissä olevia sovelluksia ja sitä, kenen kanssa lapset voivat viestiä. Lisäksi voit asettaa aikarajoituksia, kuten päivittäiskäytön ylärajan, nukkumaanmenoajan ja erityissäännöt arkipäiville ja viikonlopuiksi. Lapsilukko estää myös salasanan vaihtamisen ja näyttää toimintojen historiatiedot, kuten vieraillut sivustot ja käytetyt sovellukset.

» **SOVELLUSKAUPAT:** Voit määritellä luokitus-tason (vapaasti tai iän mukaan) sovelluksille, joita lapset voivat ostaa, ladata ja asentaa. Voit myös rajata palveluissa lasten katsottavissa olevia elokuvia ja luettavissa olevia kirjoja.

» **KÄYTTÄJIÄ JA PROFIILEJA KOSKEVAT RAJOITUKSET:** Voit luoda rajoitettuja tilejä käyttöjärjestelmiin ja palveluihin. Rajoitetut tilit eivät esimerkiksi voi asentaa sovelluksia ilman toisen tilin hyväksyntää.

» **DNS¹-PALVELIMEN MUUTOKSET:** Voit hankkia DNS-palvelun, joka suodattaa sallitut sivustot lasten käyttämissä laitteissa tai kotiverkon reitittimessä. Näiden palveluiden tarjoamilla nimipalvelimillä on sääntöjä, jotka estävät pääsyn haitallisille tai alaikäisiltä kielletyille sivustoille, joilla voi olla esimerkiksi pornografista sisältöä.

¹ DNS (Domain Name System) tarkoittaa nimipalvelujärjestelmää. Se muuntaa muun muassa laitteiden nimiä / verkkotunnuksia IP-osoitteiksi ja päinvastoin.

On tärkeää, että lapset eivät tiedä laitteidensa hallintasalasanaa tai lapsilukon salasanaa, jotta he eivät voi purkaa suojausta.

Vaikka lapsilukko on melko hyödyllinen työkalu, **SITÄ ON KÄYTETTÄVÄ LISÄSUOJANA.** Lapsilukko voi olla puutteellinen, eikä sitä välttämättä löydy kaikista laitteista ja paikoista, joissa lapset käyttävät internetiä, kuten koulusta tai kavereiden kotoa. Siksi vanha kunnan vanhempien ja lasten välinen jatkuva vuoropuhelu on olennaisen tärkeää, jotta lapset ymmärtävät vaaratilanteet ja pyrkivät välttämään niitä.

PARASTA TEKNIIKKAA ON YHÄ OMATUNTO JA VASTUULLINEN TOIMINTA. Millään turvallisuustyökalulla ei voi saavuttaa kyp-syyttä eikä varsinkaan korvata omaa varovaisuutta ja suojautumista. Tämä pätee yleisesti ottaen koko elämään ja siten myös internetiin, peleihin ja sovelluksiin.

AUTA LASTASI SUOJELEMAAN KÄYTTÄJÄTILEJÄÄN.

Kerro lapsellesi, miten tärkeää on käyttää hyviä salasanoja ja välttää käyttämästä helposti arvattavia salasanoja, joita ovat esimerkiksi "123456", "abcd", "asdf", nimi, sukunimi, syntymäaika, koiran nimi tai suosikkijoukkue. Lasten kannattaa käyttää pitkiä salasanoja. Sellainen voi olla esimerkiksi johonkin heille mieluisaan asiaan liittyvä lause, kuten "JoskusNäenVielä-SaturnuksenRenkaat!!!".

Opeta lapsellesi, että hänen on aina kirjauduttava ulos käyttäjätileiltään, kun hän käyttää muille kuuluvia tai yhteisissä tiloissa olevia tietokoneita esimerkiksi kavereiden luona, kirjastossa ja koulussa. Näin seuraava käyttäjä ei voi käyttää hänen tilejään. Opeta myös, ettei lapsesi tule kertoa salasanaansa muille kuin sinulle kasvotusten.

SUOJAA LAPSESI KÄYTTÄMÄT LAITTEET

Lapsesi käyttämät laitteet voivat saastua haittaohjelmista, jotka voivat vaarantaa tallennetut tai syötetyt tiedot, hidastaa laitteita tai estää niiden toiminnan. Siksi on tärkeää, että varmistat seuraavat turvatoimet:

» VARMISTA LAITTEIDEN TURVALLISUUS ASENTAMALLA KAIKKI PÄIVITYKSET JA LATAAMALLA UUSIMMAT VERSIOT ASENNETUISTA SOVELLUKSISTA.

» ASENNA SUOJAMEKANISMIT, KUTEN TUNNETUN VALMISTAJAN VIRUSTORJUNTAOHJELMISTO JA HENKILÖKOHTAINEN PALOMUURI. PIDÄ NE MYÖS AJAN TASALLA.

Joissain järjestelmissä on etäpaikannusmahdollisuus. Tällainen ominaisuus voi olla hyödyllinen, jos laite katoaa tai se varastetaan. Etäpaikannuksen käyttäminen vaatii paikkatietojen laittamisen päälle.

Kun paikannus on otettu käyttöön, sovellukset voivat myös käyttää lapsen sijaintia ja julkaista sijaintitiedon automaattisesti. Osa sovelluksista saattaa myös pyytää tarpeettoman laajoja oikeuksia, kuten yhteystietojen käyttöoikeutta.

Osa järjestelmistä mahdollistaa esimerkiksi paikkatietojen käytön rajoittamisen sovelluskohtaisesti. Varmista asetuksista, ettei sovelluksilla ole turhia oikeuksia ja rajoitusmahdollisuuden puuttuessa etsi vaihtoehtoisia sovelluksia, jotka eivät vaadi yhtä laajoja käyttöoikeuksia.

PYSY AJAN TASALLA

TARTU TILAISUUTEEN JA LUE LISÄÄ INTERNETISTÄ, JOTTA TIEDÄT SIITÄ YHTÄ PALJON KUIN LAPSESIKIN.

TRAFICOM
Kyberturvallisuuskeskus

Osoitteesta kyberturvallisuuskeskus.fi löydät tämän aineiston lisäksi erityisesti lapsille tarkoitettua oppaan.

TRAFICOM
Kyberturvallisuuskeskus